

Lausunto

2.6.2022

VN/9938/2022
VN/9938/2022-VNK-15

Valtioneuvoston kanslian lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi rajavartiolaitain muuttamisesta ja valmiuslain uudistusta koskevasta täydennyksestä

Sisäministeriö on pyytänyt 19.5.2022 valtioneuvoston kanslian lausuntoa otsikon asiassa. Esitysten tarkoituksena on vahvistaa rajaturvallisuutta normaalioloissa, niiden häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Esitys liittyy muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridi-vaikuttamiseen varautumiseen.

Esitys rajavartiolaitain muuttamisesta

Luonnoksessa hallituksen esityksesi laiksi rajavartiolaitain muuttamisesta esitetään lisättäväksi nimenomainen sääntely rajanylitysliikenteen rajoittamisesta, kuten myös kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisestä tiukoin edellytyksin. Rajavartiolaitain esitetään lisättäväksi säännöksiä esteiden rakentamisesta rajavyöhykkeelle ja velvollisuudesta täyttää korvausta vastaan luovuttaa Rajavartiolaitokselle välttämätöntä omaisuutta tai suorittaa välttämättömiä palveluita.

Valtioneuvoston kanslia on ollut mukana sisäministeriön 24.11.2022 asettamassa työryhmässä, jossa arvioitiin oikeudellisia mahdollisuuksia parantaa keinoja vastata mahdolliseen Suomeen kohdistuvaan muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridi-vaikuttamiseen. Rajavartiolaitain muutosesitys sisältää kyseisessä työryhmässä käsitellyjä esityksiä, joita valtioneuvoston kanslia on jo aikaisemmin kannattanut ja pitää edelleen tarkoituksenmukaisena edistää.

Ehdotettu sääntely on tehokasta vain, jos sen toteuttamista voidaan valvoa. Rajavartiolaiteitävää suorittavien virkamiesten tehtävien ja toimivaltuuksien on oltava myös ajan tasalla, kun on kyse muuttoliikettä hyväksikäyttävästä hybridi-vaikuttamisesta. Rajavalvonnan tulisi pystyä tehokkaasti vastaamaan turvallisuusympäristössä ilmeneviin mahdollisiin uhkiin ja lainsäädäntöpohja tulisi päivittää vastaamaan rajaturvallisuuden alalla ilmenneitä tarpeita. Valtion itsemääräämisoikeuden kannalta on keskeistä, että sen rajoilla pystytään vastaamaan erilaisiin turvallisuusuhkiin.

Ehdotus valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamista koskevan hallituksen esityksen täydentämisestä (HE 63/2022 vp)

Lausuntopyynnön liitteessä on luonnos esityksestä uuden rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi tarvittavan liikkumis- ja oleskelurajoituksen sisältävän 122 d §:n lisäämisestä valmiuslakiin. Esitys täydentäisi eduskunnan käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä valmiuslain ja asevelvollisuuslain muuttamiseksi.

Eduskunnan käsittelyssä oleva HE 63/2022 vp sisältää ehdotuksen säännöksestä (122 c §), jolla liikkumista voitaisiin rajoittaa tai kieltää tietyllä alueella tai paikkakunnalla, mikäli se on välttämätöntä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvoston kanslia

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1602 2165
+358 9 1602 2165

kirjaamo.vnk@gov.fi

yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen erityisen vakavasti ja laajamittaisesti vaarantavan uhan torjumiseksi ja tilanteen hallintaan saattamiseksi. Käsillä olevassa ehdotuksessa taas liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen perustuisi välttämättömään tarpeeseen rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi Suomen valtakunnan rajan välittömässä läheisyydessä. Näin ollen esityksen sääntely olisi ensinnäkin kohdennettu tarkkarajaisesti nimenomaan rajaturvallisuustilanteeseen, sekä sen soveltamiskynnys olisi jossain määrin alhaisempi, kuin muualla valtakunnan alueella.

Esitetty sääntely soveltuisi uudessa, valmiuslain 3 §:n 6-kohdan tarkoittamissa poikkeusoloissa, joka täydentäisi ja parantaisi valtioneuvoston edellytyksiä vastata turvallisuuteen kohdistuvaan poikkeusolokynnyksen ylittävään vakavaan uhkaan muuttuneessa turvallisuustilanteessa. On perusteltua kehittää valmiuslain säädöspohjaa etenkin sellaisilla pykälillä, joiden avulla voidaan viime kädessä estää ja ehkäistä ennalta vakavan hybridiuhkatilanteen eskaloitumista valtakunnan rajalla, sekä suojella siellä olevia henkilöitä ja omaisuutta. Sääntely kiinnittyy siis sekä perustuslain 23 §:ään että valmiuslain 1 §:ssä säädettyyn lain tarkoitukseen. On myös huomionarvoista, että ylipäätään valmiuslain soveltamiskynnyksen ylittyminen edellyttää erityisen vakava-asteista kriisiä, jossa yhteiskunnan perustoiminnot ja turvallisuus ovat vaarantuneet. Tällaisia tilanteita silmällä pitäen tulisikin lainsäädäntöä kehittää kokonaisyhteiskunnallinen vaikuttavuus huomioiden.

Valtioneuvoston kanslia katsoo, että valtioneuvoston edellytyksiä poikkeusolojen toimivaltuuksien käyttöön rajaturvallisuuden varmistamiseksi on tarkoituksenmukaista parantaa antamalla täydentävä hallituksen esitys valmiuslakiin.

Alivaltiosihteeri

Timo Lankinen

Johtava asiantuntija

Teija Pellikainen

Jakelu

Sisäministeriö

VN/9938/2022-VNK-15

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: